P10_TA(2025)0166

Odgovor na kineska ograničenja izvoza kritičnih sirovina

Rezolucija Europskog parlamenta od 10. srpnja 2025. o odgovoru na kineska ograničenja izvoza kritičnih sirovina (2025/2800(RSP))

(C/2026/1447)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Kini,

— uzimajući u obzir nadolazeći sastanak na vrhu između EU-a i Kine koji je planiran za 24. i 25. srpnja 2025.,

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1252 Europskog Parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o uspostavi okvira za osiguravanje sigurne i održive opskrbe kritičnim sirovinama i o izmjeni uredbi (EU) br. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 i (EU) 2019/1020 ([1]), također poznatu kao Akt o kritičnim sirovinama,

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1735 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o uspostavi okvira mjera za jačanje europskog ekosustava za proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724 ([2]) (Akt o industriji s nultom neto stopom emisija),

— uzimajući u obzir izjavu čelnika skupine G7 o Akcijskom planu skupine G7 za kritične minerale,

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 26. veljače 2025. naslovljenu „Plan za čistu industriju: zajednički plan za dekarbonizaciju i konkurentnost” (COM(2025)0085),

— uzimajući u obzir partnerstva za čistu trgovinu i ulaganja o kojima EU pregovara te partnerstva EU-a za kritične sirovine,

— uzimajući u obzir zajedničku komunikaciju Komisije i visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 20. lipnja 2023. naslovljenu „Europska strategija gospodarske sigurnosti” (JOIN(2023)0020) i govore o smanjenju rizika koje je predsjednica Komisije Ursula von der Leyen održala u Europskom centru za politike 30. ožujka 2023. i u Europskom parlamentu 18. travnja 2023.,

— uzimajući u obzir 13. strateški dijalog EU-a i Kine između potpredsjednice Komisije / visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Kaje Kallas i kineskog ministra vanjskih poslova Wanga Yija, održan u Bruxellesu 2. srpnja 2025.,

— uzimajući u obzir izjave predsjednice Komisije Ursule von der Leyen sa sastanka na vrhu skupine G7 koji je održan u Kananaskisu (Kanada) 16. i 17. lipnja 2025.,

— uzimajući u obzir pravila Svjetske trgovinske organizacije (WTO), a posebno načela nediskriminacije i transparentnosti u pogledu ograničenja izvoza,

— uzimajući u obzir mišljenje WTO-a u okviru rješavanja sporova DS431, DS432 i DS433 o kineskim ograničenjima izvoza elemenata rijetkih zemalja,

— uzimajući u obzir vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima,

— uzimajući u obzir članak 136. stavke 2. i 4. Poslovnika,

([1]) SL L, 2024/1252, 3.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.
([2]) SL L, 2024/1735, 28.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.

A. budući da je Kina 4. travnja 2025. počela primjenjivati ograničenja izvoza na sedam od 17 elemenata rijetkih zemalja i na trajne magnete sačinjene od njih, čime je uvela sustav neautomatskih dozvola, te je kao opravdanje navela pitanja dvojne namjene i sigurnosti; budući da popis proizvoda obuhvaćenih ograničenjima uključuje srednje i teške elemente rijetkih zemalja (samarij, gadolinij, terbij, disprozij, lutecij, skandij i itrij);

B. budući da su kritične sirovine ključni inputi za širok raspon industrijskih proizvoda i procesa, među ostalim u ključnim sektorima kao što su čiste tehnologije, digitalne tehnologije, zdravstvo i obrana; budući da je sigurna i održiva opskrba kritičnim sirovinama ključna za postizanje ciljeva Unije u području klime, digitalizacije, tržišnog natjecanja i obrane;

C. budući da se obujam izvoza navodno smanjio za čak 80 %, što snažno utječe na širok raspon sektora, kao što su industrijska i potrošačka elektronika, zelena energija i obnovljivi izvori energije, automobilska industrija, zrakoplovno-svemirski sektor i zdravstvo;

D. budući da ovisnost EU-a o Kini u pogledu kritičnih sirovina i dalje raste ili je u najboljem slučaju i dalje jednako visoka; budući da je globalni lanac opskrbe elementima rijetkih zemalja u velikoj mjeri koncentriran u Kini, koja kontrolira oko 75 % rudarske proizvodnje i 85 % kapaciteta prerade, što u slučaju nekih elementata rijetkih zemalja kao što su terbij, itrij i disprozij iznosi više od 95 %; budući da se EU i dalje previše oslanja na treće zemlje kad je riječ o opskrbi kritičnim sirovinama te gotovo u potpunosti ovisi o Kini kad je riječ o opskrbi teškim elementima rijetkih zemalja; budući da EU uvozom iz Kine pokriva 98 % svoje potražnje za trajnim magnetima i 92 % svoje potražnje za neodimijskim magnetima;

E. budući da je Kina znatno proširila svoju dominaciju u globalnom rudarenju, preradi i rafiniranju kritičnih sirovina i međuproizvoda, stvarajući tako strateške ovisnosti duž ključnih lanaca vrijednosti koje se ponekad namjerno iskorištavaju putem restriktivnih trgovinskih mjera; budući da je Kina 2010. prvi put ograničila izvoz kritičnih sirovina zbog teritorijalnog spora s Japanom te da je Žalbeno tijelo WTO-a to ograničenje proglasilo nespojivim s pravilima WTO-a; budući da Kina provodi opsežna ograničenja izvoza mineralnih sirovina koje EU klasificira kao strateške i/ili kritične, uključujući galij i germanij od 1. kolovoza 2023., grafit od prosinca 2023., proizvode od antimona od 15. rujna 2024., volfram i bizmut od 4. veljače 2025. te skandij od 17. travnja 2025.;

F. budući da je provedba tih izvoznih ograničenja već počela uzrokovati ozbiljne poremećaje u industriji u EU-u, uključujući automobilsku industriju, pri čemu je u svibnju 2025. privremeno zatvoreno čak 17 proizvodnih linija; budući da bi se brojni sektori mogli suočiti s poremećajima, kao što su zdravstvena skrb, svemir i obrana, uključujući borbene zrakoplove, fregate, bespilotne letjelice i precizno navođene oružane sustave, te vjetroturbine i baterije, kao i u širem smislu zelena i digitalna tranzicija;

G. budući da se u kineskom postupku izdavanja dozvola od podnositelja zahtjeva zahtijeva da otkriju osjetljive informacije, čime se krši načelo poslovne tajne; budući da se ažuriranim okvirom Kine za kontrolu izvoza iz prosinca 2024. kineskom Ministarstvu trgovine, Državnom vijeću i Središnjoj vojnoj komisiji daju veće diskrecijske ovlasti da robu koja nije službeno navedena kao roba s dvojnom namjenom podvrgnu kontroli izvoza; budući da ti novi propisi uključuju mjere s izvanteritorijalnim primjenama;

H. budući da EU primjenjuje kontrole izvoza na određene vrste kritičnih i naprednih materijala, ali su te kontrole jasno usmjerene na vrste materijala, s preciznim tehničkim parametrima koji se odnose na njihovu upotrebu u određenim vojnim primjenama, ne utječu na trgovinu komercijalno neosjetljivim proizvodima i čine samo mali udio ukupnog izvoza predmetnih materijala;

I. budući da Kina namjerno provodi strategiju snižavanja cijena na svjetskom tržištu uz istodobno zadržavanje zatvorenog domaćeg tržišta, općenito u korist poduzeća u državnom vlasništvu, te to povezuje s golemim programima subvencija, što je dovelo do znatnih poremećaja u globalnom tržišnom natjecanju i ugrozilo nedavne napore EU-a i država članica da održe na životu preostale rudarske sektore EU-a;

J. budući da je EU u travnju 2024. donio Akt o kritičnim sirovinama kao početnu točku za poboljšanje otpornosti i autonomije opskrbe EU-a kritičnim i strateškim sirovinama; budući da se u Aktu o kritičnim sirovinama razmatra i strana ponude i strana potražnje, među ostalim kroz ciljeve proizvodnje, učinkovitost resursa usmjerenih na smanjenje potrošnje i kroz zamjenu strateških sirovina; budući da je kružnost u središtu Uredbe o kritičnim sirovinama, kojoj je namjera pokriti 25 % potreba Unije za strateškim sirovinama uz pomoć recikliranja do 2030. te čiji je cilj reciklirati znatno veće količine svake strateške sirovine iz otpada, uključujući za trajne magnete;

K. budući da je predstojeći sastanak na vrhu EU-a i Kine prilika za sudjelovanje u dijalogu, uz nastavak snažnog protivljenja prisili;

L. budući da Kina i dalje primjenjuje sankcije protiv bivšeg zastupnika u Europskom parlamentu te protiv zastupnika u parlamentima država članica i članova europskih skupina za strateško promišljanje;

1. oštro osuđuje odluku Kine da uvede ograničenja izvoza izvoza elemenata rijetkih zemalja, što je zaustavilo izvoz i znatno poremetilo lance opskrbe ključne za automobilsku industriju, proizvođače iz sektora obrane, poduzeća za poluvodiče, zelene tehnologije, zdravstvene primjene i mnoge druge sektore u EU-u i diljem svijeta; smatra da djelovanje Kine neopravdano i da pokazuje namjeru prisile, oslanjajući se na golem utjecaj koji njezin kvazimonopolistički položaj na globalnom tržištu pruža;

2. smatra da Kina ta ograničenja izvoza koristi kako bi ojačala svoj pregovarački položaj; naglašava da EU mora odlučno odbaciti sve pokušaje Kine da iskoristi ta ograničenja kako bi prisilno ishodila ustupke u pogledu drugih aktualnih trgovinskih prepreka te smatra da bi svi ustupci Kini u tom pogledu naštetili sposobnosti EU-a da se zaštiti od trenutačne i buduće prisile;

3. naglašava da je na predstojećem sastanku na vrhu između EU-a i Kine važno izraziti zabrinutost zbog kineskih izvoznih ograničenja za elemente rijetkih zemalja i zbog širih implikacija koje ta ograničenja imaju na globalne lance opskrbe; uvjeren je da bi kontrole izvoza trebale biti dio multilateralnog pristupa osmišljenog kako bi se zaštitila međunarodna sigurnost i osigurali jednaki uvjeti na globalnoj razini, ustraje u tome da jednostrane kontrole moraju biti ograničene samo na nužno potrebne zbog nacionalne sigurnosti, uz transparentna i jasno definirana pravila, te stoga naglašava da su mjere Kine u suprotnosti s multilateralnim pravilima i praksama i poziva Komisiju i države članice da zauzmu čvrst i jedinstven stav, surađuju s Kinom kako bi se pronašlo strukturno rješenje i nastave dijalog s Kinom u tom pogledu;

4. potiče kineske vlasti da na konkretan način poduzmu daljnje mjere u vezi sa svojim prijedlogom i u potpunosti ukinu ograničenja izvoza; u međuvremenu prima na znanje nedavni prijedlog kineskih vlasti o uspostavi takozvanih zelenih traka s ciljem pojednostavnjenja postupaka za europska poduzeća;

5. naglašava da EU hitno mora povećati svoj strateški utjecaj i neophodnost tako što će utvrditi, operacionalizirati i ojačati područja u kojima ima ključnu prednost u odnosu na Kinu u pogledu osnovnih dobara i tehnologija, u cilju jačanja strateške autonomije EU-a, ili tako što će ograničiti pristup unutarnjem tržištu EU-a za visokorizične kineske dobavljače u skladu s pravom EU-a i međunarodnim trgovinskim pravom;

6. kineske mjere smatra neopravdanim korištenjem opskrbnih lanaca za kritične sirovine kao oružja, što Kinu čini nepouzdanim izvorom za ključne sektore i prijetnjom gospodarskim i ključnim sigurnosnim interesima Unije;

7. izražava duboku zabrinutost zbog zahtjeva kineskih vlasti da podnositelji zahtjeva pri podnošenju zahtjeva za izvozne dozvole moraju otkriti osjetljive podatke te zbog znatnog rizika od s tim povezanog razotkrivanja tehnologije u pogledu vrijednosnog lanca obrambene industrijske baze i tajni koje se odnose na nacionalnu sigurnost, naglašavajući da bi se to moglo iskoristiti za buduću prisilu; smatra da je ključno da Komisija i države članice procijene i ublaže sigurnosne posljedice takvih prijenosa podataka, u skladu s Europskom strategijom gospodarske sigurnosti;

8. potiče Komisiju i države članice hitno ubrzaju provedbu Akta o kritičnim sirovinama; naglašava važnu ulogu Europskog odbora za sirovine i njegovih podskupina za brzu i učinkovitu provedbu Akta o kritičnim sirovinama; podsjeća na jasne i ambiciozne ciljeve za jačanje kapaciteta EU-a za vađenje, obradu i recikliranje strateških sirovina na domaćem tržištu do 2030.; ističe odabir prvih 60 strateških projekata u okviru Akta o kritičnim sirovinama;

9. žali zbog činjenice da Akt o kritičnim sirovinama nije popraćen namjenskim proračunom EU-a, unatoč tome što je nedostatak financijskih sredstava bio glavni ograničavajući čimbenik; naglašava da je hitno potrebno osigurati ulaganja u strateške projekte odobrene u okviru Akta o kritičnim sirovinama i u druge projekte za poticanje vađenja, rafiniranja, prerade i recikliranja kojima se doprinosi smanjenju rizika iz Kine i postizanju referentnih vrijednosti iz Akta o kritičnim sirovinama; potiče Komisiju da na razini EU-a posveti dodatnu potporu diversifikaciji opskrbe elementima rijetkih zemalja i kritičnim sirovinama te da zajamči da će predstojeći višegodišnji financijski okvir uključivati proračunsku liniju za poticanje ulaganja u vađenje, preradu, kružnost, istraživanje i inovacije, uključujući za zamjenu kritičnih sirovina;

10. naglašava potrebu da EU rudari na domaćem tržištu i da ponovno uspostavi kapacitete za preradu; ističe da je povećanje učinkovitosti upotrebe resursa s pomoću tehnoloških inovacija jedan od ciljeva Akta o kritičnim sirovinama; naglašava potencijal recikliranja i urbanog rudarstva kako bi se kratkoročno ublažila ograničenja opskrbe i traži od Komisije da poduzme hitne mjere za poboljšanje prikupljanja i zadržavanja elemenata rijetkih zemalja na unutarnjem tržištu;

11. naglašava da je potrebno osigurati dugoročnu poslovnu opravdanost i održivost ulaganja u lance vrijednosti kritičnih sirovina, među ostalim financijskom potporom kao što su minimalne cijene, potpora za otkup i strateško stvaranje zaliha; poziva države članice da zatraže da velika poduzeća koja proizvode tehnologije u strateškim sektorima propisno i redovito provode aktivnosti za spremnost za rizike i mjere za ublažavanje nestašica u opskrbi, među ostalim stvaranjem zaliha;

12. poziva Komisiju da zajedno s državama članicama procijeni minimalnu razinu strateških zaliha elemenata rijetkih zemalja navedenih kao strateške sirovine (neodimij, praseodimij, terbij, disprozij, gadolinij, samarij i cerij) u EU-u i odgovarajuće primjene u krajnjoj potrošnji, uključujući one povezane s obrambenom industrijom;

13. nadalje, poziva na snažniji angažman u sklapanju partnerstava za čistu trgovinu i ulaganja te bilateralnih strateških partnerstava u području sirovina koja se temelje na istinskim partnerstvima od kojih svi imaju koristi i koja ispunjavaju visoke standarde održivosti i ljudskih prava; ustraje u tome da je potrebno prijeći na obvezujuće sporazume o kritičnim sirovinama kako bi se osigurala dugoročna sigurnost opskrbe EU-a, zajamčila veća transparentnost i osiguralo da Parlament ima nadzorne ovlasti; naglašava važnost sporazuma o slobodnoj trgovini i inicijative Global Gateway za poboljšanje pristupa kritičnim sirovinama;

14. potiče primjenu preferencijalnih klauzula za nabavu elemenata rijetkih zemalja od dobavljača iz EU-a i pouzdanih partnera u relevantnom zakonodavstvu o javnoj nabavi; poziva na bolju koordinaciju s međunarodnim partnerima sličnih stavova, posebno u okviru skupine G7 i NATO-a te s Japanskom organizacijom za metale i energetsku sigurnost, kako bi se poboljšao prijenos znanja, uskladila sigurnost lanca opskrbe, zajednička ulaganja i strategije stvaranja zaliha te razvili standardi pouzdanih izvora za strateške sektore i projekte;

15. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjednici Komisije / Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladama i parlamentima država članica te vladi i parlamentu Narodne Republike Kine.